

Jaakko Numminen

Kotiteollisuus ja tulevaisuus

Oli aika — siitä ei ole kauan — jolloin luultiin, että kotiteollisuus kuolee. Arveltiin — jopa futurologit erehtyivät — että kaikki muuttuu suurteollisuudeksi, massatuotannoksi, automaatioksi, että ihmiskättä ei enää tarvita. Kotiteollisuuskoulutkin yritettiin lopettaa. Nyt jälkepäin voinee kertoa, että keskiasteen koulunuidistuksen yhteydessä käytiin muuan henkinen taistelu kotiteollisuusopetuksen puolesta.

Kehityksen todelliset piirteet ovat nyt näyttäneet. Ensinnäkin tuotannon ja markkinoinnin kannalta: suurteollisuuden tuottaessa yhä suurempina sarjoina välttämättömiä massatuotteita on opittu arvostamaan käsi- ja pienteollisuuden sekä taideteollisuuden tuotteita. Kotiteollisuus ei yleensä tarvitse suuria ja kalliita investointeja. Sen tuotteissa voidaan käyttää suurelta osalta kotimaisia raaka-aineita ja uusiutuvia luonnonvaroja. Tällaisten tuotteiden kysyntä näyttää olevan jatkuvassa kasvussa.

Mutta markkinoitakin tärkeämpää on se henkinen valmius, jonka kotiteollinen työ antaa tekijöilleen. Tieteellisteknillinen kehitys on yleensä johtanut ammatilliseen eriytymiseen ja kerrostumiseen. Tehtävien eriytyminen taas on johtanut tilanteeseen, jossa tehtäväkokonaisuuksien tuntemus on heikentynyt. Samalla kun teollisen tuotantoprosessin hallinta on edellyttänyt pitkälle erikoistunutta teknillistä koulutusta, on tämän prosessin eri puolien kokonaisvaltainen hallinta tullut yhä vaikeammaksi. Kotiteollisella alalla sitä vastoin tuotannon kokonaisvaltainen hallinta on ainakin useimmissa tapauksissa säilynyt. Kotiteollisuudessa työskentelevä osaa kaiken alusta loppuun.

Tiedämme, että rakennemuutoksen yhteiskunta

yhä enemmän kaipaa sellaisia kansalaisia ja työntekijöitä, jotka voivat joustavasti siirtyä työalalta toiselle. Yhä enemmän tarvitaan generalisteja, yleistietäjiä ja taitajia. Kuvittelen, että kotiteollisuus, ehkäpä kotiteollisuuskoulutuskin, kasvattaa juuri heitä.

Jos optimistisesti uskaltautuu luotaamaan tulevaisuutta, voi nähdä kotiteollisuuden tarjoavan kokonaisen uuden elämäntavan mahdollisuuden. Muutamat etevät nuoret käsityöläiset ovatkin sen kohdallaan toteuttaneet. Vetäytyminen markkinakoneiston ulkopuolelle, tinkimätön pyrkimys käsityötuotteen laadullisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen, omien kulutustarpeiden tietoinen vähentäminen ovat tunnuspiirteitä tälle vaihtoehdoiselle elämäntavalle. Se näyttää tarjoavan harjoittajalleen mielekkään työskentelytahdin, henkisen vapauden ja riippumattomuuden, omaehtoisen elämän. Luulen, että tämä on yhä useampien nuorten tulevaisuudessa valitsema vaihtoehto.

Kotiteollisuus on muutoinkin rakennemuutoksen kannalta tärkeä. Rakennemuutoshan merkitsee käytännössä sitä, että kymmenettuhannet, kenties sadattuhannet kansalaiset jäävät yhteiskunnassamme työtä vaille. Heille saattaa juuri halpa kotiteollisuus antaa työnteon ja elämisen mahdollisuuden ja ennen kaikkea tarpeellisuuden tunteen.

Ja vielä tästä eteenpäin: minkä verrattoman ajankulun mahdollisuuden juuri kotiteolliset taidot antavat lisääntyvän vapaa-ajan ja pidentyvien eläkevuosien maailmassa.

Kotiteollisuus on arvokas ase hallitun rakennemuutoksen käsissä.

*Filosofian maisteri Jaakko Numminen on
Opetusministeriön kansliapäällikkö*